

*доцент Кащенко Т. О.**студентка Попова Є. Г.**Київський національний університет будівництва і архітектури
Кафедра Архітектурного проектування цивільних будівель та споруд*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЖИТЛОВИХ ГРУП НА ОСНОВІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Анотація. Стаття присвячена особливостям формування сучасних житлових груп під впливом концепції сталого розвитку.

Ключові слова: житлові групи, сталий розвиток, соціальні фактори, система екологічної сертифікації DGNB.

Підвищення якості житлового середовища відповідає прогресивному розвитку суспільства в умовах зростання масштабів будівництва, урбанізації та збільшення кількості населення. За останні роки спостерігається значне зростання обсягів житлового будівництва, при чому часто переважаючим фактором при формуванні житлової забудови є економічний фактор і недостатньо враховуються інші, зокрема, соціальні та екологічні.

Сучасні потреби у якісному житлі полягають у підвищенні комфорту, врахуванні екологічних та економічних факторів, створенні сприятливих умов для розвитку та комунікації населення.

Задача статті полягає у тому, щоб визначити особливості проектування житла, якість якого буде відповідати вимогам концепції сталого розвитку.

Сталий розвиток – це розвиток суспільства, який задовольняє потребам сучасності, не ставлячи під загрозу можливість для наступних поколінь задовольняти свої власні потреби. Це розвиток, який полягає в тому, що людство зберігає природні системи за умов їх відновлення [1].

Ідеї сталого розвитку були сформульовані на Міжнародній конференції з навколишнього середовища і розвитку у Ріо-де-Жанейро (1992 р.), де оточуюче середовище і соціально-економічний розвиток було розглянуто як взаємопов'язані і взаємообумовлені області. У головному документі, прийнятому на цій конференції «Порядку денному на XXI століття», сталий розвиток пов'язується з гармонічним досягненням наступних цілей: високої якості навколишнього середовища, здорової економіки для всіх народів світу, задоволення потреб людей і збереження сталого розвитку протягом тривалого періоду [2].

Концепція сталого розвитку поєднує у собі три основні складові : економічну, соціальну та екологічну.

Економічна складова передбачає оптимальне використання обмежених ресурсів, використання енергозберігаючих технологій, здешевлення зведення та експлуатації житла за рахунок застосування нових ефективних матеріалів, конструкцій, технологій, повторне використання ресурсів, переробка і утилізація відходів.

Екологічна складова полягає в тому, що сталий розвиток має забезпечувати цілісність природних систем. Основна увага приділяється збереженню здатності до самовідновлення і динамічної адаптації таких природно-архітектурних систем до змін.

Соціальна складова орієнтована на людський розвиток, на збереження стабільності суспільних і культурних систем, на запобігання конфліктів у суспільстві, відсутності расової і національної дискримінації. Важливе значення для забезпечення цих умов має справедливий розподіл благ між людьми, збереження культурного капіталу і його розмаїття.

Збалансоване узгодження цих положень є умовою досягнення позитивного результату згідно принципів сталого розвитку [3].

Ряд видатних економістів звернули увагу на небезпеку одностороннього економічного зростання, спрямованого лише на матеріальну вигоду, що призводить до втрати духовних цінностей і тотального падіння моральних норм, зростання корупції і руйнування демократичних принципів. Вони відстоюють позицію, що вирішення найбільш гострих соціально-економічних проблем людства можливе лише через розвиток якостей людини, її здібностей [4].

У минулому звернення до оцінки якості архітектури відбулося у 1970-х роках на тлі загального розвитку вітчизняної соціології. Спеціалісти зрозуміли, що при великих масштабах зведення житла, шкіл, кінотеатрів та клубів за типовими проектами ціна будь-якої проектної помилки зростає у багато разів. Важливим було встановити зв'язок з користувачами побудованих будівель, щоб вдосконалювати «масову архітектуру». Перші дослідження соціально-культурних аспектів були присвячені саме житлу [5].

У цей же період у Європі розвивалося партисипаційне проектування, яке передбачає участь населення у проектуванні житлового середовища. Проблема участі громадян у формуванні середовища чітко прослідковується у роботах європейських вчених, починаючи з середини ХХ століття. З включення фахівців різних напрямків та майбутніх користувачів до створення архітектурного середовища відкрило багато нових напрямків досліджень, пов'язаних з покращенням якості житла. До такого роду досліджень можна віднести праці К. Александера, Н. Вейтса, Ч. Невитта, Г. Саноффа, Н. Хабракена, Р. Хакні, Н. Хамді. Чим вище якість середовища, тим комфортнішим є проживання у місті – стреджує відомий датський архітектор Я Гейл. Ці дослідження можна розвитком теоретичної бази архітектури сталого розвитку.

Концепція сталого розвитку стала лідируючою ідеєю XX століття і є актуальною у наш час. Ця триєдина концепція, що складається з екологічних, соціальних та економічних аспектів, сприяє створенню максимально комфортних умов для перебування людей у житловому середовищі, їх розвитку як особистості так і чарунки суспільства.

Оцінка об'єктів архітектури, що відповідають концепції сталого розвитку, проводиться системами екологічної сертифікації, зокрема, такими як LEED, BREAM та DGNB [6, 7, 8]. Серед житлових комплексів сертифікованих за системою DGNB відзначаються: B1 - VIER Pelikanviertel (м. Ганновер, Німеччина), Smart ist Grün (м. Гамбург, Німеччина) – оцінка «платина».

Найбільш детально питання соціально-культурних аспектів розглянуто у системі DGNB. У цій системі соціально-культурні та функціональні аспекти займають 22,5 %, так само, як економічні та екологічні.

Соціально-культурні аспекти за системою екологічної сертифікації DGNB включають в себе такі критерії: візуальний комфорт, контроль користувачів, якість внутрішніх приміщень та зовнішніх просторів, безпечність та неушкодженість, дизайн для всіх [8]:

- візуальний комфорт - є основою загального психологічного благополуччя та ефективної, продуктивної роботи. Природне світло позитивно впливає на психічне та фізичне здоров'я людей. Крім того, використання денного світла забезпечує економію енергії;
- контроль користувачів - заходи, які дозволяють мешканцям максимально впливати на підвищення комфорту внутрішнього клімату в будівлі;
- якість внутрішніх та зовнішніх приміщень - будинки з якісними запроектованими помешканнями підвищують здоров'я та відчуття щастя своїх мешканців та сприяють соціальній взаємодії;
- безпека та неушкодженість - необхідність максимально запобігати небезпечним ситуаціям у будівлях та їх безпосередній близькості. Високий рівень почуття безпеки є необхідною складовою комфорту проживання;
- дизайн для всіх - безбар'єрний дизайн робить будівлі більш привабливими для всіх груп користувачів, особливо для маломобільних груп населення.

Доктор архітектури Гнесь В.П. у своїй докторській дисертації на тему «Формування архітектурно-типологічної структури сучасного житла в Україні» зазначає такі основні рекомендації до проектування житла:

- забезпечення потенційному споживачу різноманітність житлових одиниць; підвищення соціально – психологічного комфорту, надання можливості сусідського спілкування і можливості усамотнення;
- обмеження поверховість житла – диференціація поверховості від 4 до 16 поверхів залежно від типу житла;

- забезпечення розвитку типології житлових будинків у напрямку соціальноінтегрованого житла [7].

Узагальнюючі досліджене, в цілому підвищення соціально – культурних якостей житлового середовища відповідно до концепції сталого розвитку полягає у забезпеченні:

- наявності об'єктів інфраструктури у радіусі доступності на містобудівному рівні;
- врахуванні вимог інклюзивності на ділянці (облаштування пандусів, пристосованих ігрових дитячих, спортивних майданчиків, майданчиків відпочинку);
- безпеки та комфорту перебування на території житлової забудови (візуальний зв'язок, освітлення; достатнє та різноманітне озеленення, якісний ландшафтний дизайн);
- різноманітності планувань житла за економічними показниками, рівнем комфорту та складом сім'ї; гнучкості планувань помешкань в залежності від потреб користувача;
- обмеженні поверховості житла відповідно до типу;
- інтеграції необхідних додаткових функцій у будівлі (магазини, кафе, перукарні тощо);
- створенні соціально-психологічного комфорту при перебуванні у помешканні, будинку та на території житлової забудови;
- врахуванні потреб у безбар'єрному середовищі (влаштування пандусів на території та в будинках, ліфтів та створення приміщень необхідних габаритів, облаштування санвузлів).
- забезпеченні користувачу можливості впливу на показники мікроклімату в приміщенні (опалення, вентиляція, освітлення, сонцезахист);
- наявності необхідних функціональних зон в помешканні, житловому будинку та на території.

Для цілеспрямованого покращення якості житла необхідно виявити константи його планувальної структури та визначити перемінні складові, пов'язані з демографічними змінами, кліматичними умовами, регіональними рисами та інноваційну складову, пов'язану з технологічним прогресом розвитку житла.

Якщо попередні дослідження привнесли численні результати в розвиток житла в різних напрямках, то слідування принципам концепції сталого розвитку в підвищенні якості житла гарантує досягнення успіху завдяки науково-обґрунтованому, поступальному, прогресивному нарощуванню якості за усіма показниками при комплексному врахуванні різнобічних формоутворюючих факторів.

Література:

1. Сталий розвиток суспільства / А. Садовенко [та інші]; - Київ:2011. - 392 с.
2. Підліснюк В. Сталий розвиток суспільства: роль освіти: путівник / В. Підліснюк, І. Рудик, В. Кириленко – К.:2005. – 88 с.
3. Андерсон В. Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства: теорія, методологія, практика / Андерсон В. М., Андрєєва Н. М., Алимов О. М.- Сімферополь: 2011. - 589 с.
4. Радченко Я.Ю. Знання як стратегічний ресурс сталого економічного розвитку / Я.Ю. Радченко// - Харків: 2004. – 18 с.
5. Кияненко К.В. Суспільство, середовище, архітектура: соціальні основи архітектурного формування житлового середовища / К.В. Кияненко // 2015. – 139 с.
6. Електронний ресурс. Режим доступу <https://www.breeam.com/>
7. Електронний ресурс. Режим доступу <http://leed.usgbc.org/leed.html>
8. Електронний ресурс. Режим доступу <https://www.dgnb-system.de/en/>
9. Гнесь І. П. Формування архітектурно-типологічної структури сучасного міського житла в Україні : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеню доктора архітектури : 18.00.02 – архітектура будівель і споруд / Ігор Петрович Гнесь ; Національний університет «Львівська політехніка». - Львів, 2014. - 45 с

Аннотация. Стаття посвящена особенностям формирования современных жилых групп под влиянием концепции устойчивого развития.

Ключевые слова: жилые группы, устойчивое развитие, социальные факторы, система экологической сертификации DGNB.

Annotation. The article is devoted to the peculiarities of the formation of modern residential groups under the influence of the concept of sustainable development.

Keywords: residential buildings, sustainable development, social factors, system of ecological certification DGNB.